

KERKELIJK WEEKBLAD VAN
DE GEREFORMEERDE GEMEENTEN

de

AAMBINDER

Gereformeerde Gemeente Alphen aan den Rijn

01/09/2022
jaargang 100

nr **47**

In het voorjaar van 2002 zoekt een aantal leden van de Christelijke Gereformeerde Kerk te Alphen aan den Rijn aansluiting bij de Gereformeerde Gemeenten. Na enkele maanden in Boskoop te hebben gekerkt, worden er vanaf 1 november 2002 aparte kerkdiensten in Alphen aan den Rijn belegd, in de aula van het Groene Hart Lyceum. Op 31 augustus 2003 bevestigt ds. M. Golverdingen de eerste ambtsdragers en op 6 januari 2006 institueert hij de gemeente. Twee dagen later komt de gemeente voor de eerste keer bijeen in de voormalige Nederlandse Hervormde 'Bethelkerk' aan de Emmalaan. Ds. M. Mondria spreekt daarbij over Filippenzen 1:6: 'Vertrouwende ditzelve, dat Hij Die in u een goed werk begonnen heeft, dat voleindigen zal tot op den dag van Jezus Christus'. Het kerkgebouw heeft 125 zitplaatsen. De gemeente telt momenteel 29 belijdende leden en 25 doopleden.

Twee levensvragen

Twee vragen klinken er: Waar komt u vandaan en waar zult u naartoe gaan?

Vanwaar komt gij en waar zult gij heengaan?

Genesis 16:8

Het zijn vragen die vaak gesteld worden als mensen elkaar ontmoeten. Zeker ook in deze tijd van het jaar, wanneer er veel mensen op reis zijn (geweest). Vragen tussen mensen onderling. In de tekst zijn het vragen die niet door een mens worden gesteld, maar door de Engel des HEEREN, dat is de Heere Jezus Christus in een oudtestamentische openbaring. Het zijn vragen van levensbelang. We zijn immers allemaal op reis. Op onze levensreis, naar de grote Godsontmoeting. Wat is uw antwoord op deze vragen?

De Heere stelde deze vragen aan Hagar, die in de woestijn bij een waterput zat. Ze was weggevlucht bij Sarai, door wie ze aan Abram tot een vrouw was gegeven. Ze was zwanger geraakt. Sarai had Hagar vernederd. Maar Hagar weigerde zich te laten vernederen en was gevlucht. Uitgeput is ze terechtgekomen bij een waterfontein in de woestijn, op de weg van Sur, richting Egypte, waar ze een paar jaar geleden vandaan was gekomen. Daar vindt de Engel des HEEREN haar.

Het was de HEERE Zelf Die Hagar tegenhield op haar vlucht. Het is een zegen als we worden tegengehouden op eigen gekozen wegen. We laten de vraag rusten of Hagar de ware geestelijke vernieuwing van het hart kende. Wel blijkt dat de Heere haar

ds. A.P. Baaijens,
Aagtekerke

op haar vlucht zag. Hij is de Alwetende. Hij ziet alle dingen. De Heere weet precies wie Hagar is. Hij noemt haar bij haar naam en stelt een ontdekkende vraag. Hagar was op weg naar Egypte, waar de afgoden gediend werden, waar de duisternis van de zonde heerste. En ze vluchtte weg bij de tent van Abram, bij het altaar, bij de inzetten van de Heere, waar de enige ware God werd gediend.

Verloren paradijs

Geliefde lezer, als de HEERE deze vragen aan ons stelt, wat is dan ons antwoord? Hagar was weggevlucht van de plaats waar ze hoorde. Hebben wij door het ontdekkende werk van Gods Geest al geleerd dat we afkomstig zijn uit het verloren paradijs? Daar hoorden we, onder Gods gezag, in gehoorzaamheid. Maar wij hebben ons aan dat gezag onttrokken en God de rug toegekeerd. We zijn in hoogmoed weggevlucht van de HEERE, onze Schepper, Die recht op ons heeft. Wij hebben God op het hoogste misdaan, zijn van het heilspoor afgegaan, gaan een eigen gekozen weg van de zonde, als slaven van de duivel. We dwalen door de aardse woestijn steeds verder van God af in de duisternis van ons bestaan naar de eeuwige nacht, om eigen schuld. Is het uw diepe zielenneed geworden? En weet u niet meer hoe u ooit moet terugkeren? 'En waar zult gij heengaan?' Er zijn slechts twee bestemmingen: of naar het eeuwig leven, of naar de eeuwige dood. De Prediker zegt: 'De mens gaat naar zijn eeuwig huis'. Dat betekent, naar zijn eeuwig bestemming. Weegt die vraag? Of stellen we ons die vraag nooit? We moeten eenmaal voor God verschijnen. Waar is onze reis naar toe? Zijn we al bij onze naam genoemd door de Heere? Is ons de rust opgezegd? Is de schuld ons aangewezen door de Heere? Als het licht van de alwetende God in ons hart gaat schijnen, blijft er alleen maar zonde en schuld over. Hagar zegt in vers 8: 'Ik ben vluchtende van het aangezicht van mijn vrouw Sarai'. Ze moest met haar schuld voor de dag komen. Wat is het groot als we onze schuld hartelijk voor de Heere gaan leren belijden: Ik heb U verlaten, ik ben een wegloper, ik heb gedaan wat kwaad is in Uw oog, dies ben ik, Heere, Uw gramschap dubbel waardig. Dan worden we klein gemaakt voor de Heere en leren we het eens worden met de Heere, Uw doen is rein, Uw vonnis gans rechtvaardig. Wat een wonder als dan gehoord mag worden van een Weg ter ontkoming. Als Hij

In dit nummer

2 Twee levensvragen

6 Collecte als wezenlijk onderdeel van de eredienst

20 Ontmoeting of bemoeienis

- 3** Het gekrookte riet [34]
- 4** Het innerlijke leven [2]
- 5** Onze jongeren in het hoger onderwijs
- 7** De bijlslagen van Thomas Boston [4]
- 8** Op weg naar de Generale Synode van 2022 [8]
- 9** Bijbelstudie over Genesis 1 [1]
- 10** Commentaar: Inclusief of exclusief?
- 11** Geleid en ondersteund
- 12** Kerknieuws
- 12** Berichten
- 13** Kerkdiensten
- 19** Jeugdrubriek

bekendgemaakt en verklaard gaat worden in het hart, Die het gezegd heeft: Ik ben de Weg en de Waarheid en het Leven. Wat zijn we gelukkig als we geborgen mogen zijn in een Ander, de Heere Jezus Christus. Dan reizen we naar de eeuwige zaligheid.

De weg terug

De weggelopen Hagar krijgt nog een boodschap van de Heere. Ze moet terug naar de plaats waar ze vandaan kwam. Ook wij mogen de boodschap van Gods Woord nog horen. Wat een lankmoedigheid van de Heere. Hij roept ons toe: Keert weder, gij afkerige kinderen, Ik zal uw afkeringen genezen. Terug tot God, dát is de weg tot behoud.

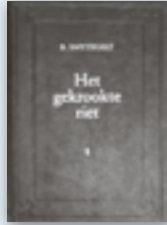
En hoe moet Hagar wederkeren? Ze moet zich vernederen onder de handen van Saraï. Wat is voor een hoogmoedig Adamskind nodig? Om door Gods genade als een arme, verloren zondaar voor de Heere te leren buigen en het voor Hem te leren verliezen. Vernedert u dan onder de krachtige hand Gods!

'De mens gaat naar zijn eeuwig huis'. Dat betekent, naar zijn eeuwige bestemming. Weegt die vraag? Of stellen we ons die vraag nooit?

Er is een weg terug voor ellendige zondaren, voor weglopers, voor mensen die voor God op de vlucht zijn. Hoe kan dat? Een weg terug om Christus' wil, Die het verlorene zoekt. Vanwaar kwam Hij? Uit de eeuwigheid. Daar heeft geklonken: Zie, Ik kom. Hij kwam vrijwillig, gezonden door de Vader, als de Knecht des Vaders. Hij heeft het Vaderhuis verlaten, om alles aan te brengen wat nodig was tot verheerlijking van God en de zaligheid van al de Zijnen. Het was de weg van de kribbe naar het kruis. Hij is opgestaan uit de doden en heengegaan naar de hemel als de verhoogde Zaligmaker, waar Hij altijd bezig is voor het aangezicht van Zijn Vader ten goede voor Zijn Kerk.

Hij zal ze allen tot Zich trekken die Hij gekocht heeft met de prijs van Zijn bloed. Want de Zoon des mensen is gekomen om te zoeken en zalig te maken dat verloren was.

Opdat zelfs 't wederhorig kroost
Altijd bij U zou wonen.

Uit:
'Het gekrookte riet',
B. Smijtegelt
(uitg. Romijn &
Van der Hoff, 1968).

Het gekrookte riet [34]

'Het gekrookte riet zal Hij niet verbreken en het rokende lemmet zal Hij niet uitblussen.'

Mattheüs 12:20a

VIERDE PREDIKATIE

Zegt u: ja, maar ik val zo vaak in dezelfde zonde. Ik zeg u: de heilige mannen Gods zijn niet eenmaal maar meer dan eenmaal in een en dezelfde zonde gevallen. Zie Petrus, tot driemaal toe verloochent hij zijn Heere. Abraham verloochent zijn huisvrouw tweemaal. Zijn uw verdorvenheden vaak dezelfde, zo kan ik dit tot uw verkwikking zeggen: er wordt meer verdorvenheid in ons gelaten door God dan genade, meer droesem dan genade. In Galaten 5 vindt u een groter getal van verdorvenheden dan genade, waar de vruchten des vleses en des Geestes bij elkaar opgeteld worden. Bij de werken des vleses staat dan nog 'en dergelijke', maar bij de werken des Geestes staat dat er niet.

U zult zeggen: er ligt nog iets op mijn hart. Zou ik wel een vonkje zijn? Ik vrees dat ik nog zo ontzettend in de zonde zal vallen; ik heb vaak zulke verzoeken om tot zware zonden te komen. Ik vrees dat God Zijn hand nog van mij zal aftrekken. Daar beware God u voor, maar:

1. U bent er niet te goed voor om tot goddeloosheid en tot goddeloze daden te komen. Ik antwoord u:
2. Daar is in de gehele Bijbel niet één belofte dat God er u voor bewaren zal. Geen kind Gods heeft een belofte dat hij door God bewaard zal worden voor ergerlijke zonden.
3. Waakt en bidt, opdat u in geen verzoeking komt (Matth. 26:41).
4. Als u zou vallen in een ergerlijke misdaad, neemt dat het spreken van Christus niet weg, dat Hij het rokend lemmet niet zal uitblussen.
5. Dan, naarmate uw misdaad, moet ook de mate van uw belijdenis en ootmoedigheid zijn.

Ziedaar geliefden, blijft nu het zeggen van Christus niet waarachtig, dat Hij het gekrookte rietje niet zal breken en het rokende vlaswiekje niet zal uitblussen? Wel wereld, verachting verdient u, dat u om een klein beetje rook een groot licht wilt uitblussen. God blust het zelfs om véél rook nog niet uit. Foei wereld, dat u dat vonkje van uw consciëntie zo haat dat u het voor beuzelachtigheid houdt. U zou wel iedereen bij elkaar willen brengen om het uit te blussen in Gods kinderen. Foei, voor die predikanten die de gekrookte rietjes zo onzacht behandelen, die de gekrookte rietjes niet alleen zoeken te breken, maar ook op de rokende lemmetjes een blusvat zetten, zodat er noch leven noch moed in hen is. Foei, voor die meesterachtige vromen die, omdat die rietjes en die lemmetjes niet precies geleid worden overeenkomstig hun ervaringen, hen tegenspreken.

Dat wil de Koning niet hebben. Wat zullen de predikanten het zwaar hebben, die de handen der goddelozen sterken en de vromen bedroeven! Zij mogen die kleinen niet voor het hoofd stoten.

(wordt vervolgd)

Zelfverloochening en zelfontplooiing

W. Fieret,
Leerdam

'Je moet jezelf ontwikkelen. Dat is gezond en ook nodig in deze tijd. Als je niet succesvol bent, ben je een loser. Laat je dus niet afleiden door allerlei dingen die jouw zelfontplooiing in de weg staan.'

Ontwikkelen heeft te maken met gaven. Uit de Bijbel weten we dat mensen hun talenten mogen, ja zelfs moeten gebruiken. 'Doe goed je best op school, hoor'. Dat zegt iedere opvoeder tegen zijn of haar kind. Ook de meest bekende kerkvader Augustinus deed zijn best. Hij spande zich in en werd een beroemde leraar in de welsprekendheid. Op het toppunt van zijn roem was hij zelfs verbonden aan het keizerlijke hof in Milaan.

Toen kwam er echter een diepgaande verandering in zijn leven. Hij leerde steeds meer inzien dat alle kennis, ontwikkeling, vaardigheden en roem betrekkelijk waren. Zijn gerichtheid veranderde radicaal. Dat kunnen we al lezen in de eerste zinnen van zijn bekende boek "Belijdenissen". Hij begon dit werk met een lofprijzing op God: 'Groot zijt Gij Heere en ten zeerste lovenswaardig. Groot is Uw macht en Uw wijsheid heeft geen getal'. Augustinus keek van zichzelf af en richtte zich vol verwondering tot zijn Schepper. Die wilde hij loven. Het ging hem dus niet meer om eigen roem en vermeerdering van zijn bekendheid en waardering. Hij had als een genadegave God leren kennen en dus ook zichzelf. Calvijn schrijft in zijn "Institutie" over de samenhang tussen Gods- en zelfkennis: 'De hele hoofdinhoud van onze wijsheid (...) bestaat eigenlijk maar uit twee delen: kennis van God en kennis van onszelf'.

Het doel van inspanningen

Hoe leer je jezelf kennen? Daar had Augustinus een duidelijk antwoord op, namelijk naar jezelf kijken. 'Daal af in jezelf', hield hij in een van zijn preken zijn hoorders voor. Daarmee legde hij de nadruk op het innerlijke leven. Bij dat afdalen in jezelf hoorde bij hem de Bijbel. Hij spiegelde zich dus aan het Woord van God. Dat komt duidelijk tot uiting in zijn boek "Soliloquium", Alleen-spraken. Hij was in gesprek met zichzelf. Zijn verstand vroeg hem wie hij wilde kennen. Augustinus antwoordde: 'God en de ziel begeer ik te kennen'. Zijn verstand vroeg: 'Niets meer?' Hij antwoordde: 'Nee, hoegenaamd niets'. Hij wist: God te kennen is alles.

In "Soliloquium" is een gebed opgenomen. Daarin bad hij: 'Beveel, bid ik U, en gebied al wat Gij wilt, maar genees en open mijn oren opdat ik daarmee Uw Woorden hore'.

Augustinus: 'God en de ziel begeer ik te kennen'.

Hij vroeg dus om een gehoor dat in staat was om Gods stem te horen. Ook zijn ogen moesten geopend worden: 'Genees en open mijn ogen, opdat ik Uw wenken zie'. Het ging hem echter niet alleen om de zintuigen: 'Drijf de verdwazing van mij uit dat ik U herkenne. Zeg mij waarheen ik mijn geest moet richten om U te aanschouwen'. Dit zijn diepe uitingen van aandacht voor het innerlijke leven. Het gaat dan niet meer om het centraal stellen van en werken met mijn eigen gaven om er beter van te worden of er meer aanzien door te krijgen, maar dan staan inspanningen in dienst van God.

Een dienstbare opstelling

Die gerichtheid op het innerlijk betekende echter niet dat Augustinus met een boekje in een hoekje ging zitten. Hij heeft een werkzaam leven geleid. Als bisschop van Hippo Regius in Noord-Afrika heeft hij een groot aandeel geleverd in de strijd tegen groepen christenen die van de Bijbel afweken. We kunnen hierbij denken aan de pelagianen. Zij meenden dat de menselijke natuur door de zondeval niet bedorven was en dat daarom mensen uit eigen kracht in staat waren te kiezen tussen het goede en het kwade. Een andere groep was die van de donatisten. Zij vormden een omvangrijke kerk naast de officiële Christelijke kerk. In de tijd van Augustinus was de donatistische scheurkerk zelfs groter dan de orthodoxe. Het deed hem veel verdriet dat christenen zo tegenover elkaar stonden. Er werd door de donatisten zelfs een aanslag op zijn leven beraamd. Tijdens een synode in 411 werden ze veroordeeld. Daarnaast heeft hij veel ander werk gedaan.

De aandacht voor het innerlijke leven leidde bij Augustinus niet tot wereldvreemdheid, maar plaatste zijn werk in dienst en tot eer van zijn Opdrachtgever in Bijbels licht.

Zelfverloochening of zelfontplooiing? Het eerste hangt nauw samen met dienstbaarheid. Dat was bij Augustinus duidelijk het geval.

Ook zelfonderzoek: wat dreef hem? Wat drijft ons? Jeremia gaf een duidelijk advies: 'Laat ons onze wegen onderzoeken en doorzoeken, en laat ons wederkeren tot den Heere' (Klaagl. 3:40).

(wordt vervolgd)

Onze jongeren in het hoger onderwijs

ds. C.J. Meeuse,
Arnhemuiden

Wie door zijn studie meer tegenstrijdige opvattingen moet verwerken dan anderen, begrijpt het spreekwoord: hoge bomen vangen veel wind. Dat geldt ook voor allerlei wind van leer. Omdat je in je studie in het hoger onderwijs meer verantwoordelijkheid krijgt dan anderen, volgen hier tien aanbevelingen.

1. Onderzoek of het Gods wil is dat je hoger onderwijs gaat volgen.

De Heere Jezus sprak een gelijkenis uit over het gebruik van talenten. Het gaat daarbij niet in de eerste plaats om de hoeveelheid talenten die je kreeg, maar om een goed gebruik ervan. Je moet ze niet begraven, maar ermee woekeren. Je moet de gaven die je kreeg, gebruiken zoals God dat wil, dus om dienstbaar te zijn voor Hem en voor de naaste.

2. Zoek deskundige begeleiding om de juiste studierichting te kiezen.

Niet iedereen heeft een helder zicht op de gaven die hij of zij meekreeg. Op de middelbare school kunnen ze je helpen een keuze te maken voor je studierichting. Let er wel op dat je drijfveer niet moet zijn een beroep te kiezen waar je het meeste kunt verdienen, of waar je de hoogste eer kunt krijgen, of nog iets anders dat we niet tot ons levensdoel mogen maken. Ons hoogste verlangen moet zijn Gods wil te doen in ons leven. De Westminster Catechismus vraagt: Wat is het hoogste doel van de mens? Om God te verheerlijken en zich eeuwig en volkomen in Hem te verheugen.

3. Blijf zo mogelijk thuis wonen.

Bij het wegtrekken uit huis verlies je niet alleen sociale controle (die voor iedereen goed is!), maar je verspeelt ook veel tijd door dingen te moeten doen die thuis voor je gedaan worden. Is de reistijd bezwaarlijk, bedenk dat je in de trein meestal goed lezen of studeren kunt.

In studentensteden zijn de verleidingen veel, om meegezogen te worden in een verkeerde tijdsbesteding. Ga je toch op kamers, zoek dan aansluiting bij een gemeente van ons kerkverband.

4. Besef dat kennis van de geloofsleer, zoals in de belijdenisgeschriften vastgelegd, noodzakelijk is.

Je zult meestal studeren te midden van andersdenkenden. Je wordt dan voortdurend aangesproken op jouw overtuiging. Als er liefde voor de waarheid in je hart is, wil je er misschien weleens iets over vertellen aan anderen, want de Heere wil dat we Hem belijden voor de mensen. Wat is het dan nodig dat je de Bijbelse geloofsleer goed kent. Heb je nog geen belijdenis gedaan, volg dan tenminste catechisaties trouw. Ook zijn er studentenverenigingen waar men aandacht geeft aan je geestelijke wapenrusting voor de goede strijd.

5. Onderhoud het contact met je ouders optimaal.

Probeer thuis het gesprek open te houden en zoveel mogelijk iets te vertellen over wat je tijdens je studie bezighoudt. Het is fijn voor ouders als hun studerende kinderen niet steeds van hen weggijken, maar oog en hart hebben en houden voor thuis.

6. Onderhoud de contacten met je thuisgemeente en kerkverband.

Soms is het voor ouders moeilijk je goed te begeleiden in je studie. Gelukkig is er vanuit onze gemeenten de mogelijkheid om de contacten met je kerkelijke

gemeente goed te onderhouden. Geef je studie en je adres door aan de kerkenraad en/of de werkgroep studenten (secretariaat@werkgroepstudenten.nl - www.werkgroepstudenten.nl).

7. Als je op kamers bent gaan wonen, laat je dan niet verleiden tot een losbandig kerkelijk leven, waardoor je dreigt los te weken van je kerkverband.

Vaak ontwikkel je een kritische houding tegenover wat je meekreeg bij je opvoeding en brengt je leeftijd mee dat je iets nieuws zoekt. Je wordt echter gemakkelijk door schone schijn meegezogen, terwijl je het wezen van de boodschap van je thuisgemeente over het hoofd ziet. Zoek liever gefundeerd te worden in de waarheid dan door oppervlakkige nieuwigheden betoerd te worden.

8. Zoek in je studie een gezond kritische houding vanuit Bijbelse normen.

Leg de normen van Gods Woord en onze belijdenis naast wat je allemaal in je studie wordt voorgehouden. Neem niet alles klakkeloos aan. Alles is doordrenkt van het evolutionisme en van een gelijkheidsdenken dat niets meer met scheppingsinstellingen te maken wil hebben. Juist op dit terrein heb je ondersteuning nodig vanuit de geloofsleer en je kerkverband.

9. Onderhoud zo mogelijk goede contacten met studiegenoten.

Vooral als je niet meer thuis kunt wonen, is dit nodig. Je weet uit Bunyans "Christenreis" hoe goed het voor Christen was toen hij gezelschap kreeg op zijn weg. Dat mag jij ook vragen op de weg die je gaat; mocht het de smalle weg toch zijn naar het eeuwige leven!

10. Begin iedere dag met het tijd nemen voor gebed, Schriftlezing en meditatie.

Je dagindeling is tijdens je studie meestal anders dan voorheen. Probeer een goede orde aan te houden. Zet het belangrijkste voorop. Neem de tijd voor je persoonlijke gebed en breng al je noden bij de Heere. Lees voor jezelf ordelijk in Gods Woord, zo mogelijk met een verklaring erbij. Lees andere goede boeken, ook van oudvaders, die tot rijke zegen kunnen zijn. Ga je weg niet alleen, maar zoek leiding, met name van de overste Leidsman en Voleinder des geloofs: de Heere Jezus Christus.

Collecte als wezenlijk onderdeel van de eredienst

ds. W. Silfhout,
Veenendaal

Uit het voorgaande blijkt wel dat de collecte een Bijbelse opdracht is en helemaal hoort bij de eredienst. Het is geen noodzakelijk kwaad, maar een onderdeel van het dienen van de Heere tijdens de samenkomst van de gemeente.

Het is bepaald niet zo dat het collecteren tijdens de dienst gezien moet worden als een goede gelegenheid om de gaven van de gemeenteleden in te zamelen nu zij toch in de kerk aanwezig zijn, maar een heilig gebeuren dat ook vraagt om voortdurende opscherping over het doel van deze handeling. In een artikel in het RD (10 september 2008) wijst dr. J. Smelik erop dat we hier niet moeten denken in termen van efficiëntie of marktwerking, waarbij geld enkel in relatie staat tot het verkrijgen en leveren van diensten en goederen. Hij schrijft: 'Maar juist in de liturgie worden we uitgetild boven het dagelijkse leven met zijn economisch-financiële logica. Daar (in de liturgie dus, WS) gelden geloofswetten en geloofsgedachten. De kerkdienst is een ontmoeting tussen God en Zijn gemeente en tussen gemeenteleden onderling. En in die ontmoeting wordt gecommuniceerd door middel van woorden, gebaren, handelingen en tastbare tekenen van water, brood en wijn.'

Liturgie

Dat de collecte een wezenlijk onderdeel is van de eredienst is niet een uitvinding van onze tijd. Al in de liturgie van de synagoge was de inzameling van de tienden opgenomen. Deze liturgie kan beschouwd worden

als een voorloper van de vroegchristelijke liturgie.

De kerkgeschiedenis leert dat de gebeden in de dienst en het inzamelen van de gaven nadrukkelijk bij elkaar horen. Zondag 38 van de Heidelbergse Catechismus laat er ook geen twijfel over bestaan dat het doen van de christelijke handreiking tot de eredienst behoort en wel vooral op de dag des Heeren, de rustdag. Het staat in het kader van het op die dag naarstig tot de gemeente Gods komen. Het inzamelen van de gaven heeft recht op een zelfstandige plaats in de dienst des Heeren.

Het moment van collecteren

Dat over het ogenblik waarop de collecte in de eredienst wordt gehouden reeds vroeger al verschil van mening bestond, blijkt wel uit De Saambinder van 19 augustus 1943. Een zekere X is verhuisd van Zeeland naar een plaats in Zuid-Holland. In zijn Zeeuwse gemeente collecteerde men bij de uitgang aan de deur. In zijn nieuwe gemeente wordt de collecte gehouden tijdens het zingen. Het antwoord (waarschijnlijk van ds. G.H. Kersten) getuigt van nuchterheid. We lezen: 'Och, een bijkomstige zaak; raakt de leer niet; daarom niet opblazen. Van de oudste tijden af was er dit verschil!'

De beantwoorder van de vraag heeft wel enige voorkeur voor het collecteren aan de deur. In het antwoord wordt ook gewezen op een uitspraak van de Synode van Dordrecht in 1574. In artikel 49 van de acta van deze synode lezen we: 'Hoewel het staen voor den deuren der Kercke om de aelmoessen te versamelen het allervoehelike ende bequaemste is, soo is nochtans besloten dat de wijze van omme te gaen als noch in de vrijheijt der Kercke staan zal'. Deze synodale aanbeveling heeft weinig resultaat gehad. Alleen in de Zeeuwse en Vlaamse kerken is het zeer lang de gewoonte geweest om na afloop van de dienst bij de deur te collecteren. Jac. Koelman was van oordeel dat het omgaan en vergaderen onder het prediken de godsdienst stoort en hindert, de aandacht van de mensen aftrekt en de diakenen van de vrucht van de predikatie berooft. Kennelijk ging hij ervan uit dat het collecteren gebeurde tijdens de preek en niet tijdens het zingen.

Terecht is wel opgemerkt dat, als het collecteren een wezenlijk onderdeel is van de eredienst, het collecteren dan ook tijdens de samenkomst van de gemeente plaatsvindt en niet pas nadat met het uitspreken van de zegen de dienst beëindigd is. Daar is veel voor te zeggen. Daarom is het gebruik om te collecteren na het gebed en tijdens het zingen daarna, een goede gelegenheid om de gemeente de gelegenheid te bieden de christelijke handreiking te doen. Natuurlijk kunnen daar allerlei bezwaren tegen worden ingebracht, als: het leidt de aandacht af van het zingen, de diakenen kunnen dan moeilijk meezingen tijdens het collecteren, enz., maar die bezwaren lijken me van ondergeschikte aard.

(wordt vervolgd)

Pastoraal en wijs

ds. A. Schot,
Nunspeet

Vorige week stonden we stil bij de vraag of de bijslagen van Boston Bijbels zijn. Daar kan geen discussie over zijn. Een andere vraag die aan de orde moet komen, is: zijn alle bijslagen ook zaligmakend?

Dit is een actuele vraag, omdat velen het plaatsmakende werk buiten het geestelijk leven plaatsen, terwijl anderen de eerste overtuiging al als zaligmakend bestempelen. Hoe kunnen we de toeleidende weg tot Christus buiten het geestelijk leven plaatsen, als een onwedergeboren zondaar niet hongeren en dorsten kan, maar dood is in zonden en misdaden? In de Dordtse Leerregels (hoofdstuk 3/4, verwerping der dwalingen par. 4) wordt de lering verworpen dat 'de onwedergeboren mens niet eigenlijk noch geheel dood is in de zonde, of ontbloot is van alle krachten tot het geestelijk goed; maar dat hij nog kan hongeren en dorsten naar de gerechtigheid en het leven, en offeren een offerande eens verslagenen en gebroken geestes, die Gode aangenaam is'. Maar hoe kunnen we aan de andere kant een zondaar gronden buiten Christus? Dit zijn twee onmogelijkheden. Diezelfde zorg merk je bij Boston.

Pastoraal en wijs

We hebben gezien dat de bijslagen een werk van de Heilige Geest zijn. Toch

mogen we niet stellen dat dit werk vanaf de eerste bijslag altijd zaligmakend is. Boston gaat hier pastoraal en wijs mee om. Zo zegt hij bijvoorbeeld bij de derde bijslag: 'En nu is er in die mens een geweldige verandering te zien, die zijn burens wel op moeten merken. Hij wordt daarom door de godvruchtigen met blijdschap als een biddend mens in hun gezelschap toegelaten. Hij kan met hen spreken over godsdienstige zaken, ja, zelfs over zielsbevindingen waar sommigen geen kennis van hebben. En het goede oordeel dat zij over hem hebben, bevestigt het goede oordeel dat hij over zichzelf heeft. Deze stap is in de godsdienst voor velen die nooit verder komen, noodlottig. Maar hier brengt de Heere aan de uitverkoren rank een nieuwe slag toe'. En hij schrijft bijvoorbeeld bij de zevende bijslag: 'Terwijl hij zo zijn best doet en het nog beter wil doen, gaat hij op een bedrieglijke wijze zichzelf wijsmaken dat zijn staat goed is. Hierdoor worden er duizenden verdorven. Maar de uitverkorenen krijgen een nieuwe slag, die hen in deze toestand hun houvast doet verliezen'. Hoe ver kan het toch gaan! Soms rekenen

mensen zich al lang bij Gods kinderen, terwijl ze daar geen enkele goede grond voor hebben. En soms durven mensen zich lang geen kind van God te noemen, terwijl het werk in hen het stempel draagt van de Heilige Geest en een vrucht is van de verdienste van Christus.

We kunnen dus niet zeggen: 'De wedergeboorte ligt tussen de derde en de vierde bijslag, of tussen de zevende en de achtste bijslag of iets dergelijks'. Bij de uitverkoren zondaar ligt de wedergeboorte bij de eerste bijslag. Er is immers geen voorbereiding tot de wedergeboorte. Boston beschrijft deze bijslagen dan ook als het werk van Gods Geest in de uitverkorenen. Maar in het leven van een godsdienstig mens kunnen de algemene werkingen van Gods Geest soms heel ver gaan. Ook onze Hollandse schrijvers waarschuwen voor het nabijkomende werk. En vader Brakel waarschuwt er tegen dat sommigen het moment van hun wedergeboorte te vroeg leggen en anderen te laat. Tegenwoordig stuiten deze onderscheidingen vaak op vijandschap. In sommige kringen wordt eenieder gehouden voor een broeder en zuster in de Heere Jezus Christus. Maar hiermee zijn we bij Boston toch niet aan het juiste adres.

Ontdekking en afsnijding

Boston werpt niet alles weg wat vóór de twaalfde bijslag ligt. Hij weet juist onderwijs te geven aan zulke zielen. En aan de andere kant geeft Boston geen rust vóór de twaalfde bijslag. Een mens moet toch wéten Christus ingeënt te zijn. Dit lijkt me voor de prediking een belangrijke les. Boston voedt het echt niet als mensen zichzelf wat aanpraten en elkaar de handen opleggen. Juist niet. Gods Geest werkt in de weg van ontdekking, ontgroning en afsnijding. Als dat gemist wordt, is er geen sprake van het zaligmakend werk van de Heilige Geest.

We vinden hier dezelfde zorgvuldigheid als in onze Dordtse Leerregels. In hoofdstuk 3/4 lezen we overduidelijk in artikel 11, 12 en 13 waarin de wedergeboorte bestaat. En toch wordt de mens geen rust gegeven buiten het geloof in Christus. Bij de vruchten van de verkiezing wordt in hoofdstuk 1:12 'een waar geloof in Christus' als het eerste kenmerk genoemd, zelfs vóór de 'droefheid, die naar God is over de zonde', zodat de zondaar van zijn droefheid nooit de grond zal kunnen maken.

(slot volgt)

Het voorgaan in de bidstond

W.B. Kranendonk,
Amersfoort

Zeven keer leidde ds. J.J. van Ekeveld, als preses van de voorgaande Generale Synode, de gebruikelijke bidstond. Maar aan de synode van 11 september 2001, de datum waarop de aanslag op de Twin Towers in New York plaatsvond, bewaart hij bijzondere herinneringen.

De preek die hij wilde houden aan de vooravond van de Generale Synode van 2001 was klaar. 'De tekst was duidelijk', zegt de emeritus-predikant van Zeist. 'Die middag kwam echter het ontstellende bericht dat er in Amerika een aanslag was gepleegd op de twee beeldbepalende torens van New York. Iedereen was verbijsterd. Wereldwijd was de spanning voelbaar. Deze aanslag had iets apocalyptisch. Ook al was het al halverwege de middag, het was me direct duidelijk dat ik voor de bidstond een andere tekst moest kiezen. Een die aansloot bij de bijzondere omstandigheden waarin we verkeerden.'

De Alfa en de Omega

Al fietsend door de bossen rond Zeist overdacht ds. Van Ekeveld die middag de tekst uit Openbaring 1 vers 8: 'Ik ben de Alfa en de Omega, het Begin en het Einde, zegt de Heere, Die is, en Die was,

De Generale Synode van de Gereformeerde Gemeenten kwam vele malen bijeen in de Westerkerk te Utrecht.

Ds. J.J. van Ekeveld leidde zevenmaal de bidstond voorafgaand aan de Generale Synode.

en Die komen zal, de Almachtige! Over deze tekst preekte hij op de avond van die bewegende dag tijdens de bidstond in de Westerkerk te Utrecht.

In de preek stelde ds. Van Ekeveld zijn hoorders de vraag: 'Horen wij, aan de vooravond van onze Generale Synode, wel de voetstappen van Koning Jezus, Die dwars door alles heen, door een weg van bloed en tranen, de weg zal banen naar de dag van Zijn toekomst? Zijn we dan bereid om Hem te ontmoeten? (...) De wereld staat in brand. Ook in het kerkelijke leven kunnen er zaken zijn die ons de moed benemen, maar onze tekst wekt ons aan de vooravond van de synodevergadering op om naar boven te kijken. Jozef leeft nog! Nu, ruim twintig jaar later, zegt de voormalige preses van zeven Generale Synodes: 'Die avond van 11 september 2001 is voor mij onvergetelijk geweest, tot op de dag van vandaag.'

Zijn leiding is onmisbaar

Het gebruik om op de avond voorafgaand aan de Generale Synode een bidstond te houden, noemt ds. Van Ekeveld 'belangrijk en noodzakelijk.' 'Het is nodig dat de afgevaardigden en de gemeenten Gods aangezicht zoeken voordat de vergadering begint. Tijdens de Generale Synode kunnen wij mensen niets zonder de hulp van de Koning van de Kerk. Zijn leiding is onmisbaar.'

De gebruikelijke bidstond vindt plaats onder verantwoordelijkheid van de roepende kerk en wordt doorgaans ook gehouden in het kerkgebouw van die gemeente. Het is overigens niet

noodzakelijk om vast te houden aan die locatie. In 2001 was de gemeente van Hendrik-Ido-Ambacht de roepende kerk, maar om praktische redenen werd toen de bidstond gehouden in Utrecht, waar ook de volgende dagen de synode bijeen zou komen. Bij de laatstgehouden Generale Synode was Aagtekerke de roepende kerk, maar vanwege de afstand werd de dienst gehouden in Barendrecht. Daar wordt ook dit jaar de bidstond gehouden, terwijl Gouda de gemeente is die de Generale Synode bijeenroept.

Grote betrokkenheid

Ds. Van Eckveld benadrukt dat bij de bidstond als het ware het gehele kerkverband samenkomt om de Heere om Zijn hulp en leiding te vragen. 'Het heeft me altijd verwonderd dat niet alleen de afgevaardigden voor de synode, maar ook veruit de meeste predikanten, veel ambtsdragers en een groot aantal gemeenteleden tijdens die dienst aanwezig zijn. Daaruit spreekt betrokkenheid en het besef dat we als synode afhankelijk zijn van de Heere. Het is ook iets waarop je de volgende dagen, als de Generale Synode vergadert, mag terugzien. Je kunt moed scheppen uit de grote betrokkenheid van de broeders en vanuit de gemeenten.'

Met waardering en weemoed denkt ds. Van Eckveld terug aan de synodepreken van zijn voorganger als preses van de Generale Synode, ds. A.F. Honkoop. 'Bij hem hoorde je altijd doorklinken dat de synodeleden in alles van de Heere afhankelijk zijn. Hij wees steeds weer op Christus, Die voor Zijn Kerk alles heeft volbracht, Die voor Zijn Kerk bidt en dat alleen van Hem het goede valt te verwachten. De boodschap van ds. Honkoop was keer op keer: Christus houdt Zijn Kerk in stand, wat de boze ook probeert uit te richten.'

Zeven synodepreken

Ds. Van Eckveld ziet het als een groot voorrecht dat hij in totaal zeven keer een synodepreek heeft mogen houden. 'Wie ben ik, vraag je je dan af. Je voelt de verantwoordelijkheid wegen. Je beseft dat er een vergadering gehouden staat te worden waar belangrijke en soms heel moeilijke zaken aan de orde komen. Dan is het heel bijzonder als je als de mond van de gemeenten de Heere mag vragen om hulp en wijsheid én dat je ook de woorden van de Koning van de Kerk mag naspreken.'

(Volgende week het laatste deel in deze serie over de komende Generale Synode.)

Op verzoek van de redactie schrijft ds. P.J. de Raaf de komende vier maanden een Bijbelstudie over het eerste hoofdstuk van Genesis 1.

In den beginne

ds. P.J. de Raaf,
Boskoop

'In den beginne schiep God den hemel en de aarde'.

Genesis 1:1

Schepping

Alle dingen hebben een begin. Ieder bouwwerk, iedere relatie en ieder leven. Wanneer we zouden luisteren naar een wetenschappelijk betoog over het begin van alle dingen, zouden we horen over materie die miljarden jaren geleden samengebaldd was in één punt. De vraag waar die materie dan vandaan komt, wordt niet gesteld en blijft onbeantwoord. De Schrift is echter heel duidelijk: er is een begin van alle zichtbare dingen.

Dat begin wordt door de Schepper gecreëerd. Hij wordt in Genesis 1 'God' genoemd, waarmee de Eenheid in de Drieheid wordt benadrukt. Uit onder andere Psalm 33 en Johannes 1 blijkt duidelijk dat alle drie de Goddelijke Personen, dus Vader, Zoon en Heilige Geest, betrokken zijn bij dit begin. Reeds het eerste vers van de Schrift maakt duidelijk dat deze wereld is geschapen. Het werkwoord dat hier in de grondtaal staat, wordt in de Bijbel nooit verbonden aan mensen. Alleen GóD kan scheppen.

Wanneer de Bijbel het werkwoord 'scheppen' gebruikt, gaat het steeds over zaken die door GóD tot stand gebracht worden zonder daarvoor materialen of bouwstoffen te gebruiken. Hij spreekt en het is er. Hij roept de dingen die niet zijn, alsof ze waren. 'Door het geloof verstaan wij dat de wereld door het woord Gods is

toebereid, alzo dat de dingen die men ziet, niet geworden zijn uit dingen die gezien worden' (Hebreeën 11:3).

Herschepping

In de Schrift komt steeds weer terug dat God de Schepper is. Wanneer Job geplaatst wordt tegenover de wijsheid van de Schepper, moet hij leren zwijgen (Job 38). De psalmen zingen over de heerlijkheid van de HEERE die Hij openbaarde in de schepping (Psalm 104). Jesaja mag de ballingen in Babel wijzen op Gods almacht die uit de schepping blijkt (Jesaja 40). Maar ook het genadewerk in de harten van zondaren wordt een 'schepping' genoemd. We lezen bijvoorbeeld in 2 Korinthe 5:17a: 'Zo dan, indien iemand in Christus is, die is een nieuw schepsel'.

Genesis 1:1 werpt licht op deze en andere Schriftplaatsen. De Schepper staat aan het begin van het geestelijk leven. Hij werkt dat nieuwe leven almachtig en vrijmachtig, zonder dat de mens bouwstenen of hulpmiddelen aanreikt. Waar de geestelijke dood heerst, komt nieuw leven, alleen omdat Hij het zegt! Wat volgens mensen onmogelijk is, is mogelijk bij God. Laten we ons verre houden van de onbijbelse evolutietheorie en buigen voor de eenvoudige en troostrijke waarheid van de Schrift!

(wordt vervolgd)

De Bijbel draagt een exclusief karakter.

Inclusief of exclusief?

Inclusiviteit is in de mode. Je mag anderen niet uitsluiten maar moet ze er op voet van gelijkheid bij betrekken. Of dat nu mensen zijn met een andere seksuele geaardheid, transgenders, mensen van andere godsdiensten of andere culturen en leefgewoonten of wat dan ook.

C.S.L. Janse,
Apeldoorn

Die grote verscheidenheid werkt verrijkend, zo heet dat dan. Je moet niet in je eigen bubbel blijven. Dat kun je tegenwoordig niet meer maken. Zo stond half augustus op het Graceland Festival in Zeewolde een interreligieuze gebedsoproep op het programma. Een islamitische gebedsoproep werd gecombineerd met een religieus joods lied en het bekende Amazing Grace van de Engelse puritein John Newton. Volgens de organisatoren vormde dat een ontroerend geheel, dat de rijke veelkleurigheid van deze drie monotheïstische godsdiensten tot uitdrukking bracht.

Gracelandfestival

Het al enkele jaren bestaande Gracelandfestival (genadelandfestival) draagt een modern-christelijk karakter. Rikko Voorberg, een van de voortrekkers, is afkomstig uit de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt. Zijn vader is daar predikant en zelf studeerde hij ook theologie. Nadat hem zijn preekconsent in de vrijgemaakte kerken ontnomen was, richtte hij in Amsterdam een eigen kerk op: de PopUpkerk. Ongetwijfeld past een interreligieuze manifestatie goed bij de hedendaagse

hang naar inclusiviteit. Christendom, jodendom en islam zijn natuurlijk niet aan elkaar gelijk, maar met elkaar bieden zij een rijke verscheidenheid aan geloofsbelevingen. Een veelkleurig palet dat we juist moeten waarderen. De een zal hierdoor worden aangesproken en een volgende weer door wat anders. Wie zijn wij om anderen de maat te nemen! Daarbij is de waarheidsvraag eigenlijk niet meer relevant. Die geldt in het postmoderne denken als onoplosbaar. Uiteraard kwam men dat vroeger ook wel tegen. Pilatus zei: 'Wat is waarheid?' (Joh. 18:38). Maar in onze tijd is dat de overheersende lijn. Wie meent dat het geloof dat hij belijdt de exclusieve waarheid is en daarom een ander durft te veroordelen of wil bekeren, wordt van alle kanten onder vuur genomen.

Geen andere goden

Toch moet het duidelijk zijn dat de Bijbel een exclusief (een uitsluitend) karakter draagt. Daar worden scherpe grenzen getrokken. 'Gij zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben', zo luidt het eerste gebod van Gods wet (Ex. 20:3). Wie (Paulus zelf daarbij niet uitgezonderd) een ander evangelie zou verkondigen dan hij door

Gods genade had mogen verkondigen, die zij vervloekt (Gal. 1:8-9).

Alleen Christus kon zeggen: 'Ik ben de Weg en de Waarheid en het Leven' (Joh. 14:6). Hij predikte dat de weg nauw was die naar het leven leidt en dat weinigen die zouden vinden (Matth. 7:14).

Christenen geloven in een drie-enig God. 'Zo iemand zalig wil worden, die moet aldus van de Drievuldigheid gevoelen', zo lezen we in de geloofsbelijdenis van Athanasius. Moslims en Joden wijzen de godheid van de Heere Jezus af. Dat veroorzaakt een diepe kloof, ook al staan deze monotheïstische godsdiensten dicht bij ons dan bij voorbeeld het hindoeïsme met zijn veelheid aan goden.

Deze relativisering van de waarheidsvraag zien we ook in de omgang met allerlei verschillen tussen christenen. De Nederlandse Geloofsbelijdenis (art. 29) wist nog van het verschil tussen de ware en de valse kerk. Een dergelijk woordgebruik past echter volstrekt niet meer bij het huidige oecumenische klimaat. De kloof tussen Rome en de Reformatie die voor onze vaders heel wezenlijk was, vinden velen niet meer van belang. Over en weer beschouwt men elkaar als broeders en zusters. Dat vinden we tegenwoordig zelfs ook in de brede gereformeerde gezindte.

Schrift en belijdenis

Velen die zich nog wel gereformeerd noemen, vinden daarom de binding aan de belijdenis niet meer van wezenlijke betekenis. Wie daar de nadruk op legt, schept immers afstand tot medechristenen en veroorzaakt maar verdeeldheid, terwijl we juist oog moeten hebben voor de veelkleurigheid van Gods kerk.

Is die veelkleurigheid er dan niet? Ja zeker wel. Gods leiding met Zijn kinderen laat een zekere verscheidenheid zien. Zij leven en leefden in verschillende eeuwen en onder uiteenlopende omstandigheden. Maar die veelkleurigheid is er alleen binnen het exclusieve kader van Schrift en belijdenis. Niet voor niets vraagt de catechismus naar een *waar* geloof en een *waarachtige* bekering.

Elia zag geen reden om samen met de Baälpriesters te bidden om regen. Dat zou voor hem volstrekt onmogelijk zijn geweest. Hij wist dat hij een profeet was van de enige ware God. Christus heeft nooit de sadduceeën bestempeld als een verrijking van het toenmalige jodendom. 'Gij dwaalt, niet wetende de Schriften, noch de kracht Gods', zo kregen ze te horen (Matth. 22:29). Durven we dat ook nu nog te zeggen als dat nodig is?

Geleid en ondersteund

‘Wat er overblijft na 45 jaar dienen in het ambt? Van mijn kant alleen maar schuld. Méér niet. Al mijn ambtelijk werk is samen te vatten met: één groot tekort’, zegt ds. C. Vogelaar. ‘Maar daarbovenuit gaat dat de Heere getrouw is geweest. Hij volvoert Zijn raad en bouwt Zijn Kerk, ondanks mijn schuld. Wat zal ik de HEERE vergelden voor de weldaden aan mij betoond?’

W.B. Kranendonk,
Amersfoort

Toen ds. C. Vogelaar op 31 augustus 1977 in Genemuiden - zijn eerste gemeente - werd bevestigd door zijn vader, ds. L. Vogelaar, preekte die over Jesaja 62 vers 6a: ‘O Jeruzalem, ik heb wachters op uw muren besteld, die geduriglijk al den dag en al den nacht niet zullen zwijgen’. In deze preek kreeg de jonge predikant van zijn vader de raad overvloedig te zijn in het verkondigen van het werk des Heeren. ‘Waar de Heere niet over zwijgt in Zijn Woord, daar mag een wachter ook niet over zwijgen’. Gedurende de 45 jaar dat de nu tachtigjarige ds. Vogelaar mag dienen, heeft hij in negen gemeenten de wacht des Heeren waargenomen. Drie gemeenten in Nederland en zes aan de overzijde van de oceaan. ‘Nee, dat heb ik niet gedaan, de Heere heeft me geleid en ondersteund. Dat is tot verwondering’.

Van plaats tot plaats

Het zwerven van de ene naar de andere plaats betekende steeds weer afscheid nemen, verhuizen en opnieuw beginnen. ‘Het afscheid nemen, vond ik elke keer weer moeilijk, want je hecht aan een gemeente. Het is genade als je de kudde mag overgeven aan de grote Opperherder’. Ds. Vogelaar mag inmiddels in totaal meer dan dertig jaar dienen in de gemeenten overzee, toch voelt hij zich nog steeds verbonden aan het oude vaderland. ‘Daar liggen mijn wortels; daar heeft de Heere naar me omgezien en me geroepen tot het

Ds. C. Vogelaar is 45 jaar predikant.

ambt. Daar heb ik dierbare herinneringen aan mijn ouders en aan velen van Gods volk van wie het merendeel inmiddels ontslapen is’.

Van echt heimwee zegt ds. Vogelaar weinig last te hebben. ‘Maar het verleden en de goede dingen van toen blijven je altijd bij. En nog steeds heb ik in Nederland familie en vrienden aan wie ik me innig verbonden weet’.

Ds. Vogelaar voelt zich thuis in Amerika, al is hij naar eigen zeggen nooit een echte Amerikaan geworden. ‘Als je ervaart dat

de Heere van je afweet, kun je overal zijn. En er zijn ogenblikken dat Hij Zich niet onbetuigd laat’.

De Psalters

Tussen het kerkelijk leven in Amerika en dat in Nederland zitten nogal wat verschillen. Zo moest ds. Vogelaar in het begin erg wennen aan de Psalters die worden gezongen. Ook de afstanden tussen de gemeenten zijn heel anders. ‘Doordeweeks een beurt vervullen in een andere gemeente, doe je niet zomaar even. Daar moet je vaak een vliegreis voor maken’.

Tegelijk constateert ds. Vogelaar dat de band tussen de gemeenten in de Verenigde Staten sterk is. ‘Als er in een plaats in de Mid West iets gebeurt, weten we dat hier aan de oostkust binnen de kortste keren. In die zin vormt de kring van onze gemeenten als het ware een dorp’. Het belangrijkste is volgens ds. Vogelaar dat de Heere in Amerika en Canada Zijn volk heeft en daar nog steeds mensen bekeert. ‘Hij is de getrouwe Verbondsgod, Die nog steeds doorgaat met het brengen van zondaren tot Zijn wonderbaar licht. Dat geeft hoop voor de toekomst. De dierbare Koning, Christus, zal Zijn onderdanen hebben, zelfs in de laatste dagen’.

Vorming van predikanten

In Noord-Amerika heeft ds. Vogelaar niet alleen zes gemeenten gediend, hij kreeg ook de taak studenten op te leiden. Vrij kort na zijn emigratie naar Amerika werd hij in 1986 door de Generale Synode benoemd tot docent. En na een verblijf van vier jaar in Zwolle, kreeg hij ‘tot verwondering’ in 2012 opnieuw de vraag deze taak op zich te nemen. Samen met de predikanten P. van Ruitenburg en A.H. Verhoef draagt hij zorg voor de vorming van aanstaande predikanten. Het betekent dat hij vijf, zes keer per jaar vanuit zijn huidige woonplaats, Towaco (aan de oostkust), naar Grand Rapids reist om daar enkele dagen les te geven. ‘Sinds corona wordt het onderwijs grotendeels via Zoom gegeven. Dat heeft zijn beperkingen, maar het is een bruikbaar hulpmiddel. Meestal geef ik een dag per week les’.

Sinds 2016 dient ds. Vogelaar Clifton, onder de rook van New York. ‘Het is een kleine gemeente van bijna 120 zielen. De onderlinge band is hecht. Ik ben dankbaar voor het meeleven en de hulp die we krijgen in de zorgen om mijn vrouw. De Heere is de Getrouwe. Hij zorgt voor ons. Daar moet ik dagelijks van leven. Daarom bid ik steeds weer het lievelingsvers van mijn moeder: ‘Gun leven aan mijn ziel’.

Kerknieuws

BEROEPINGSWERK

Beroepen

te Sioux Center (Iowa, VS),
ds. A.A. Brugge
wonend te Doetinchem.

GENERALE SYNODE 2022

Op woensdag 14 en donderdag 15 september 2022 komt de Generale Synode in vergadering bijeen in het kerkgebouw te Gouda, Nieuwe Gouwe Oostzijde 2-b, aanvang 10.00 uur. Mannelijke (doop)leden van

de Geref. Gemeenten zijn welkom. Voorafgaande aan de Generale Synode wordt op dinsdag 13 september om 19.30 uur een bidstond gehouden in het kerkgebouw te Barendrecht, Ploegwei 1. In deze dienst hoopt ds. P. Mulder, preses van de vorige synode, voor te gaan.

We vermelden hierbij ook de voorlopige data van de geplande vervolgzittingen, namelijk woensdag 12 en donderdag 13 oktober 2022.

Namens de roepende kerk van Gouda,
ds. G. Clements, preses
A.J. Kersten, scriba

Voor alle in dit nummer genoemde toekomstige data geldt:

INDIEN DE HEERE WIL EN WIJ LEVEN

Berichten

STUDENTENCATECHESE LEIDERDORP

Woon je als student in Leiden of omgeving en is het volgen van catechisatie in je eigen gemeente praktisch gezien niet haalbaar? Dan kun je in overleg met de kerkenraad van je thuisgemeente (belijdenis)catechisatie volgen in Leiderdorp. De eerste avond is maandag 19 september (19.30 uur). Locatie: verenigingsgebouw Irene, Hoofdstraat 82, Leiderdorp. Voor meer informatie en aanmelding kun je contact opnemen met de scriba: scriba@ggleiderdorp.nl of tel.nr. 071-7501517.

BIJENKOMST EEN HANDREIKING

Op donderdag 15 september organiseert Een Handreiking, reformatorische vereniging voor familie van psychisch zieken, een avond voor ieder die een familielid of naaste verloren is door suïcide. Informatie en opgave: www.eenhandreiking.nl/nieuws-agenda

LANDELIJKE DIAKENDAG

Bent u diaken, ouderling of predikant en heeft u (w diaconie) zich nog niet aangemeld voor de Diakendag? Meld u aan en schrijf u in voor de workshops op www.diakendag.nl Aanmelden kan nog tot en met 2 september.

OPEN DAG IN DE GOUWSTRAAT

Evangelisatiepost In de Gouwstraat in Rotterdam (Gouwstraat 36b) houdt op zaterdag 1 oktober open dag (10.00-16.00 uur). Ook de inloopwinkel is geopend. Er worden presentaties van het werk gegeven, er zijn ontmoetingen met vrijwilligers en stadswandelingen door Charlois. Het Seba Kinderkoor zingt, de keuken is open en er is een markt.

JONGERENAVOND MIDDELHARNIS

Op zaterdag 10 september (19.30 uur) wordt een regionale jongerenavond gehouden in de Sionkerk te Middelharnis. Ds. A. Verschuure houdt een lezing over 'rechtvaardigmaking - hoe beleeft Gods kind dat?' Na de pauze volgt de vragenbeantwoording. Jongeren en belangstellenden welkom.

KLEDINGBEURS KRIMPEN A/D IJSSEL

Op woensdag 7 september is er een kleding- en speelgoedbeurs in de Sebakerk te Krimpen aan den IJssel (Kon. Wilhelminaplein 1). Opbrengst is voor ZGG. Tijden: 14.00-16.00 en 18.30-19.30 uur.

ROMMELMARKT WESTZAAN

Op zaterdag 3 september (9.30-14.00 uur) is er rommelmarkt op het kerkplein van

de Geref. Gemeente te Westzaan (J.J. Allanstraat 463). Opbrengst is voor het aflossen van de renovatiekosten van het kerkgebouw.

FIETSTOCHT KAMPEN

Hulp Irak, werkgroep van de Geref. Gemeente te Kampen, organiseert op zaterdag 17 september een (gezins) fietstocht en een run-bike-run voor de sportievelingen. De opbrengst is voor Hulp Irak. Meer info: www.gergemkampen.nl/fietsen-voor-hulp-irak

STADSWANDELING ENKHUIZEN

Heeft u interesse in een wandel- en/of vaartocht op zaterdag 10 september door Enkhuzen o.l.v. een gids? Meld u zich vóór 5 september aan door te mailen naar stadswandelingenkhuzen@gmail.com of neem contact op met Marit Bos: tel. 06-13497107. De wandeling begint om 13.30 uur, de rondvaart om 15.00 uur. Beide activiteiten hebben het kerkgebouw aan de Klopperstraat 12 als vertrekpunt. De gids gaat met de pet rond voor een bijdrage t.b.v. ons kerkgebouw.

BERLIJN EN DE HOLOCAUST

Het Deputaatschap voor Israël organiseert van 24 tot en met 28 oktober een

5-daagse busreis naar Berlijn o.l.v. rabbijn L.B. van de Kamp. Tijdens de reis zal rabbijn Van de Kamp vertellen over het Jodendom en antisemitisme. Hoogtepunten zijn het bezoeken van: Holocaustmonument en museum, Wannseemuseum en de concentratiekampen Ravensbrück en Sachsenhausen. De reiskosten zijn € 859,- op basis van een tweepersoonskamer en halfpension. Voor meer informatie en aanmelden: dep-israel.nl/reizen

ZANGAVONDEN

Amersfoort - Elimkerk, zat. 3 sept., 19.30 uur, psalmzangavond met bovenstem, André Nieuwkoop, orgel, evangelist L. Elenbaas, appèlwoord; opbrengst voor

inloophuis Bij Elim.

Dordrecht - Grote Kerk, zat. 3 sept., 19.00 uur, psalmzangavond met bovenstem, leiding ds. H.A. van Zetten, Pieter Heykoop, orgel; collecte voor Ezra for Israël (Deputaatschap Israël), toegang vrij.

Goes - Grote of Maria Magdalenakerk, zat. 10 sept., 19.30 uur, samenzangavond m.m.v. Reindert Jan Rijkers en Arjen de Kraker, orgel; collecte voor deputaatschap Bijzondere Noden, toegang vrij.

Kampen - Bovenkerk, zat. 10 sept., 19.30 uur, psalmzangavond m.m.v. Urker visserskoor Crescendo en Betuwse bovenstemgroep, Pieter Heykoop, orgel, leiding ds. J. van Laar; collecte voor deputaatschap Bijzondere Noden.

Putten - Hersteld Herv. kerk, zat. 17 sept., 19.30 uur, Sionskoor o.l.v. Peter Wildeman, kinderkoor Zanglust o.l.v. Rianne Wolterink, Elspeets mannenensemble o.l.v. Dick van Asselt, Joost van Belzen, orgel; collecte voor deputaatschap Bijzondere Noden.

ORGELBESPELING DORDRECHT

Op zaterdag 17 september geeft Dirk Jan Versluis een orgelbespeeling in de Julianakerk te Dordrecht (Mauritsweg 286). Om 15.30 uur geeft hij een toelichting op de te spelen werken. De bespeeling begint om 16.00 uur; toegang vrij, collecte voor een goed doel.

VAN DE PENNINGMEESTER

Zoals eerder in een van de edities van De Saambinder beschreven, loopt Jaargang 100(!) van ons kerkelijk weekblad door tot december 2022. Dit in verband met de verandering van de abonnementsperiode. Vanaf het jaar 2023 zal de abonnementsperiode lopen van januari tot en met december. De voldoening van het abonnementsgeld blijft per halfjaar, namelijk in april en oktober. Dat verandert dus niet. De periode 'oktober tot en met december 2022' is een overbruggingsperiode, die de helft van een halfjaarlijkse periode bedraagt. Om deze periode in rekening te brengen zal eind september een acceptgiro of iDeal-mail verstuurd worden. Het bedrag dat in rekening wordt gebracht, betreft dus **de helft van het gewoonlijke bedrag**. Indien u via incasso betaalt, geldt dit zowel het abonnementsbedrag alsook de eventueel toegezegde overbetaling. Overbetalingen worden op hoge prijs gesteld. Die komen volledig ten goede aan de Emerituskas.

Verdwijnen acceptgiro

Per 1 juni 2023 kan geen gebruik meer worden gemaakt van de

acceptgiro. Daarom zal De Saambinder deze wijze van betalen moeten vervangen door alternatieve mogelijkheden. Alternatieven zijn het **afspreken van incasso** door De Saambinder, of het doen van een handmatige betaling door u als abonnee. Dit laatste betekent dat De Saambinder u een factuur stuurt die u door een **handmatige betaling** moet voldoen. De kosten van verwerking van handmatige betalingen worden door banken afgewenteld op De Saambinder. Deze kosten zijn hoog en zullen verder stijgen. Momenteel bedragen de kosten € 1,50 per overschrijving. Wanneer u overgaat tot het laten incasseren van uw abonnementsgeld via automatische incasso, behoeft De Saambinder dit bedrag niet te betalen. We vragen vriendelijk maar dringend uw medewerking om **bijgevoegde incasso-machtiging in te vullen**, zodat we de kosten van ons blad zo laag mogelijk kunnen houden.

Bij voorbaat hartelijk dank.

K.H. de Heer,
penningmeester Deputaatschap De Saambinder

Voor vragen over betalingen: tel. 0348 489900 of info@desaambinder.nl

Kerkdiensten

ZONDAG 4 SEPTEMBER 2022

Aagtekerke 9.30 en 18.30 uur ds. A.P. Baaijens; Aalburg 9.30 en 18.00 uur ds. C. Hogchem; Alblasserdam 9.30 en 16.30 uur (H.D.) ds. C. Sonneveld; Alphen aan den Rijn 18.30 uur stud. J. Janse; Amersfoort 16.30 uur ds. P. van Ruitenburch; Amsterdam 18.00 uur ds. H. van der Heiden; Apeldoorn 10.00 en 16.00 uur ds. R.A.M. Visser; Arnhem 17.00 uur ds. R. Kattenberg; Barneveld-Centrum 9.30 en 19.00 uur ds. E.J. Boudewijn;

Barneveld-Zuid 9.30 en 19.00 uur ds. J. van Laar; Beekbergen 10.00 en 19.00 uur ds. A. Schreuder; Benthuizen 9.30 uur ds. H. van der Heiden en 18.00 uur ds. M. Jooze; Berkenwoude 19.15 uur ds. G.W.S. Mulder; Bodegraven 10.00 uur ds. C.G. Vreugdenhil en 19.00 uur ds. W.A. Zondag; Borssele 14.00 uur (H.D.) ds. C. van Krimpen en 18.00 uur kand. M. Boersma; Boskoop 9.30 en 16.30 uur ds. P.J. de Raaf; Burgh-Haamstede 10.00 en 18.30 uur ds. M. Karens; Capelle

aan den IJssel-Middelwatering 19.00 uur ds. W. Harinck; Capelle aan den IJssel-West 10.00 en 17.00 uur ds. W. Silfhout; Den Haag-Scheveningen 19.00 uur ds. P.J. de Raaf; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur ds. B.J. van Boven; Delft 10.00 en 15.30 uur stud. J. Janse; Dinteloord 18.30 uur stud. J.C. Kriekaart; Dirksland 10.00 en 18.00 uur ds. K. Boeder; Dordrecht 10.00 en 16.45 uur ds. W.A. Zondag; Ede 9.30 en 16.00 uur (H.D.) ds. J.B. Huisman; Elspeet 10.00 en 18.30

uur ds. G. van Manen; Emmeloord 9.30 en 16.00 uur ds. P.G. Heijkamp; Enkhuizen 9.30 en 16.00 uur ds. G. Heijkamp; Enschede 15.00 uur ds. P.D. den Haan; Enter 14.30 uur ds. S.W. Janse; Ermelo 14.30 uur ds. F. Mulder; Genemuiden 9.30 en 15.30 uur ds. A. Verschuure; Goes 9.30 en 18.00 uur ds. G.P. van Nieuw Amerongen; Gorinchem 10.00 en 16.00 uur ds. L. Blok; Gouda 9.30 en 16.30 uur ds. G. Clements; Goudswaard 15.00 uur ds. J. van Rijswijk; 's-Gravenpolder 9.30 en 18.00 uur ds. S. Maljaars; 's-Gravenzande 15.00 uur ds. H. Brons; Hardinxveld-Giessendam (tijd. loc.: Herv. Oude kerk, Peulenstraat 234) 12.00 en 20.00 uur ds. W.J. Karels; Hendrik-Ido-Ambacht 10.00 en 16.30 uur (H.D.) ds. M.H. Schot; Herkingen 10.00 en 14.30 uur stud. J.C. Kriekaart; Hilversum 10.00 en 17.00 uur (H.D.) ds. M.T. Al-Chalabi; Hoedekenskerke 10.00 uur kand. M. Boersma en 14.30 uur ds. P.C. Vlot; Hoofddorp 16.00 uur ds. H. van der Heiden; Hoogeveen 9.30 (H.A.) en 15.30 uur ds. A.J. de Waard; Houten 10.00 uur (H.D.) ds. M.L. Dekker en 17.00 uur ds. C.G. Vreugdenhil; Kampen 9.30 en 15.30 uur (H.D.) ds. D.W. Tuinier; Kamperland 18.30 uur ds. J. IJsselstein; Kapelle-Biezeling 10.00 en 16.30 uur ds. J. IJsselstein; Katwijk aan Zee 10.00 en 17.00 uur ds. E. Bakker; Kesteren 12.30 en 18.00 uur ds. D. de Wit; Klaaswaal 9.30 uur ds. G.J. van Aalst; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur ds. G. Beens; Kortgene 14.00 uur ds. G.J. Baan; Krabbendijke 9.30 en 18.00 uur ds. P.C. Vlot; Krimpen aan den IJssel 9.30 en 16.00 uur ds. A.A. Brugge; Kruijningen 9.30 en 18.00 uur ds. G. Hoogerland; Leerdam 19.00 uur ds. L. Blok; Leiderdorp 10.00 (H.A.) en 16.00 uur ds. P. Mulder; Lisse 10.00 en 15.30 uur ds. M. Joosse; Meeuwen 18.00 uur stud. J.M. Evers; Meliskerke 9.30 uur ds. J. de Kok en 14.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Melissant 10.00 en 15.30 uur ds. G. Pater; Middelburg-Centrum 9.30 en 18.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Middelburg-Zuid 9.30 uur ds. J.J. Tanis en 15.30 uur ds. A.P. Baaijens; Middelharnis 9.30 en 18.00 uur ds. G.J.N. Moens; Mijdrecht 18.30 uur ds. W. Visscher; Moerkapelle 9.30 en 18.30 uur ds. H. Brons; Naaldwijk 19.00 uur ds. M.H. Schot; Nieuw-Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. H.A. van Zetten; Nieuwdorp 9.30 en 18.30 uur ds. A.B. van der Heiden; Nieuwe-Tonge 19.00 uur ds. H.E.P. Fortuijn; Nieuwer Ter Aa 15.15 uur ds. J. Beens; Nieuwerkerk 15.00 uur stud. R.T. Michielse; Nijkerk 9.30 uur ds. P. van Ruitenburg en 18.30 uur ds. A. Schot; Nisse 9.30 en 14.30 uur kand. M.G. van Middendorp; Nunspeet 9.30 en 15.30 uur (H.D.) ds. A. Schot; Ooltgensplaat 18.00 uur ds. C. Harinck; Oosterland 10.00 en 18.30 uur stud. R.T. Michielse; Oostkapelle 9.30 en 16.00 uur stud. J.J. Hoogerbrug; Opheusden 9.30 (H.D.) en 15.30 uur ds. W. Mouw; Ouddorp 18.30 uur ds. G. Pater; Oude-Tonge 15.00 uur ds. G.J.N. Moens; Oudemirdum 19.00 uur ds. A. Verschuure; Poederoijen 14.30 uur ds. C. Hogchem; Poortugaal 18.30 uur ds. A.T. Huijser; Poortvliet 14.30 uur ds. G.P. van Nieuw Amerongen; Puttershoek 10.00 en 14.30 uur stud. A.E. Brijder; Rhenen 10.00 (H.D.) en 18.00 uur ds. F. Mulder;

Ridderkerk 9.30 en 17.00 uur ds. G.W.S. Mulder; Ridderkerk-Slikkerveer 15.00 uur ds. H.J. Agteresch; Rijssen-Noord 9.30 en 18.30 uur ds. C.J. Meeuse; Rijssen-West 9.30 en 18.30 uur ds. P.D. den Haan; Rijssen-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. S.W. Janse; Rilland-Bath 9.30 en 18.30 uur ds. L. van der Kuijl; Rotterdam-Alexanderpolder 14.30 uur ds. W.A. Zondag; Rotterdam-Centrum 15.00 uur ds. H.A. van Zetten; Rotterdam-Zuidwijk 10.00 en 16.30 uur ds. G.J. Baan; Scherpenisse 9.30 en 18.30 uur ds. M. Blok; Scherpenzeel 10.00 en 18.30 uur ds. J. Beens; Sint Annaland 18.00 uur ds. J.J. Tanis; Sint Philipsland 14.30 uur ds. C. van Ruitenburg; Slidrecht 9.00 (H.D.) en 16.00 uur ds. A.T. Huijser; Soest 18.30 uur ds. J.B. Huysman; Spijkenisse 18.00 uur ds. G.J. van Aalst; Sprang-Capelle 9.30 en 15.00 uur stud. J.M. Evers; Stolwijk 19.00 uur ds. C. Sonneveld; Terneuzen 10.00 en 15.30 uur ds. J.B. Zippro; Terwolde-De Vecht 9.30 uur ds. W. Visscher; Tholen 10.00 (H.D.) en 18.30 uur ds. C. van Ruitenburg; Tricht-Geldermalsen 10.00 uur ds. H. Hofman en 19.00 uur ds. G.J. Baan; Uddel 10.00 en 18.30 uur ds. C.A. van Dieren; Utrecht 10.00 en 16.00 uur ds. W. Harinck; Veenendaal 9.30 (H.D.) en 16.30 uur ds. B. Labee; Vlaardingen 17.30 uur stud. A.E. Brijder; Vlissingen 15.00 uur ds. S. Maljaars; Werkendam 10.00 (H.D.) en 18.00 uur ds. H.J. Agteresch; Westzaan 19.00 uur ds. P. Mulder; Wierden 15.00 uur ds. C.J. Meeuse; Woerden 10.00 en 16.00 uur ds. J.W. Verweij; Wolphaartsdijk 9.30 uur ds. C. Harinck, 14.00 uur ds. M. Karens en 18.30 uur ds. J. de Kok; Yerseke 9.30 en 18.00 uur ds. C. van Krimpen; Zeist 10.00 en 18.30 uur ds. J. Schipper; Zoetermeer 19.00 uur ds. B. Labee; Zwijndrecht 9.30 en 15.30 uur ds. H.E.P. Fortuijn; Zwolle 15.00 uur ds. G. van Manen.

DINSDAG 6 SEPTEMBER 2022

Brakel 19.30 uur ds. C. van Krimpen; Nieuw-Beijerland 13.45 uur (huw.bev.) ds. H.A. van Zetten; Nieuwer Ter Aa 19.30 uur ds. C. van Ruitenburg; Poederoijen 19.30 uur ds. G. Beens; Rotterdam-Centrum 19.45 uur ds. J.W. Verweij; Tholen 19.30 uur (tijdrede) ds. A. Schot; Uddel 19.30 uur ds. C.A. van Dieren; Urk 19.30 uur ds. A.J. de Waard.

WOENSDAG 7 SEPTEMBER 2022

Barneveld-Zuid 19.30 uur ds. J. van Laar; Ermelo 19.30 uur ds. G. Beens; Gouda 19.30 uur ds. G. Pater; Hoofddorp 19.45 uur ds. F. Mulder; Hoogeveen 19.30 uur ds. W. Harinck; Kamperland 19.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Melissant 19.30 uur ds. J.B. Huysman; Middelburg-Centrum 14.30 uur (bevestiging) ds. G. Clements en 19.00 uur (intrede) ds. M. Boersma; Nijkerk 19.30 uur ds. E.J. Boudewijn; Rotterdam-IJsselmonde 19.30 uur ds. C. Sonneveld; Scherpenzeel 19.30 uur (voor de GBS) ds. B.J. van Boven; Waardenburg 19.30 uur ds. A. Verschuure; Zeist 19.30 uur ds. A.T. Huijser.

DONDERDAG 8 SEPTEMBER 2022

Berkenwoude 19.30 uur ds. G.J.N. Moens; Kampen 14.30 uur (huw.bev.) ds. D.W. Tuinier;

Katwijk aan Zee 19.45 uur ds. G. van Manen; Kootwijkerbroek 14.00 uur (huw.bev.) ds. G. Beens; Krabbendijke 13.30 uur (huw.bev.) ds. P.C. Vlot; Krimpen aan den IJssel 19.45 uur ds. W. Mouw; Marknesse 19.30 uur ds. G. Pater; Naaldwijk 19.45 uur ds. A.J. de Waard; Nieuw-Beijerland 19.30 uur (opening winterwerk) ds. J. Ebeke; Oudemirdum 19.30 uur stud. J. Janse; Poortugaal 19.30 uur ds. A. Schot; Puttershoek 19.30 uur (H.D.) ds. P. Mulder; Rijssen-Zuid 14.00 uur (huw.bev.) ds. S.W. Janse; Stolwijk 19.30 uur ds. G. Hoogerland; Veenendaal 14.00 uur (huw.bev.) ds. B. Labee; Wolphaartsdijk 19.30 uur ds. C. Hogchem.

VRIJDAG 9 SEPTEMBER 2022

De Valk-Wekerom 14.00 uur (huw.bev.) ds. B.J. van Boven; Drachten 19.30 uur (opening winterwerk) ds. A. Verschuure; Hoedekenskerke 14.15 uur (huw.bev.) ds. C. van Krimpen; Kootwijkerbroek 14.30 uur (huw.bev.) ds. G. Beens.

EVANGELISATIESAMENKOMSTEN ZONDAG 4 SEPTEMBER 2022

Amsterdam (Looiersgracht 70) 10.30 en 16.30 uur (bijbeluur) evang. M. Vos; Emmen (Prinsesselaan 6 I) 9.30 en 15.30 uur evang. J. Krijgsman; Leeuwarden (Achter de Hoven 2c) 9.30 en 12.00 uur (bijbeluur) evang. S. de Visser; Merkssem (Jaak de Boeckstraat 21-23) 10.00 en 16.30 uur evang. A. van Setten; Tilburg (Offenbachstraat 105) 10.30 uur (bijbeluur) evang. H.J. van den Boogaart en 16.00 uur ds. M.L. Dekker.

EVANGELISATIESAMENKOMST VRIJDAG 9 SEPTEMBER 2022

Leeuwarden (Achter de Hoven 2c) 18.30 uur (huw.bev.) ds. D.W. Tuinier.

“

**ZIEKTE EN ZWAKHEID,
OUDERDOM EN VERVAL VAN
KRACHTEN ZIJN BODEN VAN
DE DOOD. U DENKT WELLICHT:
IK BEN NOG JONG EN GEZOND,
WAAROM MOET IK DENKEN
AAN DE DOOD? WAAROM?
OMDAT UW UUR ALTIJD
BEREID IS EN U MOEST NIET
DURVEN TE LEVEN ALEER
U KUNT STERVEN EN GOD
ONTMOETEN.**

DS. I. KIEVIT

Advertenties

Voor de wijze waarop u met ons hebt meegedeeld tijdens het verblijf in Zorgcentrum Eben-Haëzer en na het overlijden van mijn dierbare zorgzame man, onze geliefde vader, schoonvader en opa

Adriaan Johannis Gunst

willen wij u hartelijk bedanken.

J.A. Gunst - Lukasse
Peter
Dick en Anita
en kleinkinderen

Tholen, augustus 2022

Nieuw in boekhandel:
OM ONS DAGELIJKS BROOD
Actuele preken over boeren en vissers.
Ds: G. Beens, A. Schot, A.J. de Waard
www.ramshoorn.nl

'PSALMEN RONDOM ISRAËL'
Niet-ritm. Samenzang (met bovenstem)

GROTE KERK DORDRECHT
D.V. ZATERDAG 3 SEPTEMBER

Aanvang: 19.00 uur (deuren open vanaf 18.30)

Organist: Pieter Heykoop

Leiding: Ds. H.A. van Zetten

Toegang vrij! / Collecte: Ezra for Israël

Na afloop gratis koude & warme hapjes
Slagerij Knobbout

Wij zoeken een
kastenmonteur

die als voorman ons montageteam komt versterken met het monteren van kasten en wandmeubels.

Bel, app of stuur een mail naar Lisa.

06 16 10 57 37

lisa@elkekastopmaat.nl

Monteur Bram

"Dat we bij veel verschillende mensen en op veel verschillende plekken komen maakt het werk super afwisselend.

We werken hoofdzakelijk voor particulieren en het geeft veel voldoening om de positieve reacties van klanten te horen."

elkekastopmaat.nl

— WIM VAN WOLFSWINKEL —

Als achterom kijken pijn doet
en vooruit kijken zorgen geeft...

Somber
Zorgen
Vragen en twijfels
Verdriet
Relatie

*In heeft het
niet alleen
de aan*

www.coachpraktijk-Eigenwijs.nl
06-15604697
Werkmaas - Elspeet

CHRISTELIJKE BEGRAFENISONDERNEMING
P.H. VAN DER LEER
Veenendaal Rhenen

Voor een persoonlijke en betrokken begeleiding
bij het verzorgen van alleen begrafenissen

P.H. van der Leer

T 0318 - 526641 E info@phvanderleer.nl
M 06 - 46376232 W www.phvanderleer.nl

50 jaar!

Jan de Bakkerschool
WORDEN WIE JE ZIJN MAG

**Dit jubileum
vieren we op D.V.
17 september!**

Van 10-15 uur
Irisstraat 2 in Woerden

- * workshops
- * springkussen
- * suikerspin
- * speurtocht
- * reünie
- * muziek
- * veiling
- * catering

jandebakkerschool.nl

FamilyStream

**Geliefde
samenzang**

v.a. € 9,99 p/m

- ruime keuze met meer dan 4.000 albums
- muziek én vertellingen
- altijd en overal luisteren
- ook offline gebruiken

WWW.FAMILYSTREAM.COM

KAMPEN - BOVENKERK
 zaterdag 10 september 19.30 uur
 Psalmzangavond met bovenstem
 m.m.v. Chr. Urker Visserkskoor Crescendo
 en de Betuwse bovenstemgroep
 t.g.v. 12,5-jarig bestaan bovenstemgroep
 Alg. leiding: ds. J. van Laar
 Organist: Pieter Heykoop
 Collecte voor Dep. Bijzondere Noden
 Gratis toegang
 CD verkoop | speciale aanbiedingen

Cursussen Oudvaders

Nieuw 12 Geloofsartikelen
 en Genadeverbond
 Caspar Olevianus

Schrijf u ook in

Voor meer info bezoek de website of
 bel 0118-583025 / 0172-532796

De "R" in de maand. Zorg voor een goede weerstand! Meer energie.
Neolife multivitaminen met plantoliën. Voor volwassenen en kinderen. September-aanbieding!
 Kommie 0634826766
www.naturalhealthproducts.nl

Gezocht:
**Teamleider
 zorg**

Ben jij een coachende en inspirerende leidinggevende? Denk je innovatief en kun je anderen enthousiasmeren? Solliciteer dan naar de vacature van teamleider zorg bij woonzorgcentrum Amandelhof!

Enthousiast? Neem contact op met regiomanager Marianne de Vries:
 ☎ 06 31 97 47 70 ✉ m.devries@cedrah.nl

Meer info: cedrah.nl/werkenbij

Woonzorgcentrum Amandelhof, Fluitelaan 36 Capelle aan den IJssel

Reformatorische Psychologenpraktijk Nederland biedt identiteit bewuste behandeling en begeleiding aan volwassenen, jongeren en kinderen met psychosociale en psychologische vragen en problemen.

Tevens voor mediation, conflictantering, assessments, coaching en zakelijke advisering.

Drs. J.C. de Jonge en mw. drs. M.J. de Jonge - Brouwer.

Nieuwe locatie vanaf D.V. september 2022 in Ochten. Aanmelden nu reeds mogelijk.

Ohmweg 1g, 2952 BD Alblasterdam
 44 R I-straat 2, 4051 AR Ochten
 078 - 69 32 808 of info@rpnederland.nl

www.rpnederland.nl

**3e druk leverbaar
 vanaf D.V. 12 september:**

**Ds. J. de Kok:
 BREED OF SMAL**

Gedachten bij een wereld-beroemde afbeelding (brede en smalle weg)

€ 22,50

Ook nog leverbaar:
 Ds. J. de Kok: ... dit onderwijs ontvang', deel 1 en 2, € 18,50 per deel.

Andere uitgaven o.a.:
 Ds. C. van Ruitenburg:
 Lelie onder de doornen - meditatie € 12,50
 Lofzangen Sions - preken advent en Kerst € 10,90

Ds. W. Silfhout:
 De grote werken Gods - preken Handelingen € 15,90

Ook verkrijgbaar in uw boekhandel!
 Uitgaven van:

**Drukkerij &
 Boekhandel Van Velzen**

Zuidweg 19 - Krabbendijke
 Tel. 0113 - 501402 / 506173
www.velzenbv.nl - ljmeeuwsen@velzenbv.nl

HUIZE Winterdijk

OPEN DAG Huize Winterdijk

📅 D.V. 17 september 2022
 🕒 10.00 - 15.00 uur
 📣 rondleidingen, kleurwedstrijd, speelplein, informatiekraampjes en gratis eten & drinken

Bezoek onze website voor meer informatie!

www.huizewinterdijk.nl

Woudenberg/Scherpenzeel

Stacaravans te huur op mini-camping.
September en oktober 50% korting.
www.kleinoudenhorst.nl - 0640023232

De Boekenhoeve onbetwist
Uw aanbiederingspecialist
Ga naar: www.deboekenhoeve.nl

Uitnodiging

Alle kinderloze echtparen en alle andere belangstellenden nodigen wij uit voor onze jubileumbijeenkomst D.V. zaterdag 24 september 2022 in de Cornarus, Hoefslag 11 te Gorinchem. Inloop 13.30 uur, opening 14.00 uur.

Ds. G.J. van Aalst begint deze jubileummiddag met een meditatie. Over het ontstaan van Revoke vertelt mr. C.G. van der Staaij ons meer. Ook wordt ons jubileumboek gepresenteerd.

JUBILEUMMIDDAG

25 jaar Revoke (incl. boekpresentatie!)

Revoke wil echtparen met een onvervulde kinderwens ondersteunen door Contact, Voorlichting en Bezinning.

Wilt u meer informatie:
kijk op www.revoke.nl, mail
naar algemeen@revoke.nl
of bel 0318 - 45 65 87.

Kraamzorg in een vertrouwde sfeer

Tevredenheid door kwaliteit,
met behoud van identiteit.

Meer informatie: 0187-48 91 73
Aanmelden: www.shgzorg.nl

Wij zoeken oproepkrachten. Interesse?
zorgmanager@shgzorg.nl - 06 40 95 37 61

VAN DER WILT
RAAMDECORATIE

UW ADVISEUR

AAN HUIS

☎ 06 - 36 29 43 14
🌐 wiltraamdecoratie.nl

(Ambts) kostuums

een gevarieerde en
stijlvolle collectie
voor elke gelegenheid

den Engelsman & van Driel

Voorstraat 15 - Sint-Annaland - Tel. (0166) 65 24 90
www.denengelsmanenvandriel.nl

'Specialist in
vloertegels,
wandtegels en
PVC vloeren'

KROON
VLOEREN IN STEEN

Energieweg 8c | 4231 DJ Meerkerk | 0183 - 35 42 25 | kroonvloereninsteen.nl

Praktijk
den Uijl

- ☑ HULPVERLENING
- ☑ COACHING
- ☑ TRAINING
- ☑ TOERUSTING

Nieuwerkerk aan den IJssel | Barneveld | Yerseke
T 010 7 411 411 | E info@praktijkdenuijl.nl
| www.praktijkdenuijl.nl

Veelal vergoed door ziektekostenverzekeraars

Eenzaam, beperking, eenverdiener, rouw
of armoede? Stichting kleinsteun.nl
luistert en steunt! 06-34180256
jong en oud (bel)maatjes & lotgenoten

Laatste preken van JC Philpot dl 1-4 à €10,-
700 pag. Preken van John Kershaw €25,-
Alle 20 boeken, 3000pag. €140,-
Luisterpreken: hetbraambos.nl 078-6933783

De specialist in het milieubewust
isoleren van uw woning

**PROFIJT
ISOLATIE**

Vloerisolatie
Spouwisolatie
Dakisolatie
Gevelisolatie

Energiestraat 7 7461 TZ RIJSSEN Tel: 0548 546055

Profiteer nu!! landelijke subsidie www.profijtisolatie.nl

VerkeerstheorieVanWijngaarden L

ONLINE LEREN + OEFENEXAMENS VOOR CBR AUTO THEORIE EXAMEN

BOUWHOF
BEZIG MET JE HUIS.

BOUW, SANITAIR, KEUKEN EN INTERIEUR

SHOP.BOUWHOF.NL

Edisonstraat 115 2723 RT Zoetermeer 079 - 3310700 www.bouwhof.nl

- Psychosociale & psychologische hulpverlening
- Huwelijk & relaties
- Seksuologische hulpverlening
- Toerusting & preventie
- Gastopvang
- Schoolmaatschappelijk werk
- Hulp bij gameverslaving
- Mediation & coaching

Het bieden van professionele, psychosociale hulp bij al
jouw levens- en gezinsvragen, dat is onze missie. En altijd
vanuit een heldere, christelijke identiteit.

De Vluchtheuvel biedt meer!

W stichtingdevluchtheuvel.nl • T 0113 - 213 098

De Vluchtheuvel
Christelijke psychosociale hulpverlening

De mooiste collectie PVC en Laminaat
Wij komen bij u thuis of op uw bedrijf.
Eigen egaliseer-, lever- & legservice.
De Vloerenkoning.nl 06-19557166

*Begrafenisonderneming
de Jongh*

Voor een waardige en stijlvolle verzorging
van alleen begrafenissen

Dag en nacht persoonlijk bereikbaar

Hardinxveld-Giessendam	0184 - 611 154
Waardenburg	0418 - 652 039
Werkendam	0183 - 701 017
Dordrecht e.o.	078 - 641 27 40
Nieuw-Lekkerland	0184 - 683 838

info@begrafenisondernemingdejongh.nl
www.begrafenisondernemingdejongh.nl

Colofon

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de
Gereformeerde Gemeenten

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofredacteur: ds. G.J. van Aalst

Redacteuren: ds. B. Labee, J. van 't Hul

Redactiesecretaris: J. van 't Hul

Bijdragen van medewerkers

ds. G.J. van Aalst
Perengaard 65, 3264 PB Nieuw-Beijerland
T 0186-576990
E givanaalst@kliksafe.nl

Boeken ter recensie en vragen voor rubriek "Vraag en antwoord"

ds. B. Labee
Kerkewijk 115a, 3904 JA Veenendaal
T 0318-51 35 97
E b.labee@kliksafe.nl

Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk), berichten en meditaties:

J. van 't Hul
Lierdererf 19, 7364 BD Lieren
T 0651-622260
E jvthul@kliksafe.nl

**Aanlevertijd van kerknieuws en berich-
ten: uiterlijk woensdag 17.00 uur vóór
de datum van verschijning van De Saam-
binder in de daarop volgende week.**

Opgaven kerkdiensten en beroepingswerk

Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening,
Houttuinlaan 7, 3447 GM Woerden
T 0348-489900
E info@desaambinder.nl

Advertenties en familieberichten aan

Verloop drukkerij
postbus 33, 2950 AA Alblasterdam
T 078-6912899
E saambinder@verloop.nl

Advertenties dienen uiterlijk donderdag
vóór de week van verschijning aange-
leverd te zijn. Rouwadvertenties uiterlijk
maandagmorgen 9 uur.

Advertenties € 1,47 per mm.
Familieberichten € 0,45 per mm.
Deze prijzen zijn excl. 21% btw.

Abonnementenadministratie

Adreswijzigingen enz. aan:
Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening
Houttuinlaan 7, 3447 GM Woerden
T 0348-489900
E info@desaambinder.nl

Betalingen abonnementsgelden

IBAN: NL11 INGB 0000 0643 27 t.n.v. De
Saambinder-abonnementen te Woerden.

Abonnementenprijzen (bij vooruitbetaling):

voor Nederland: € 14,50 per halfjaar
(te betalen per 1 april en 1 oktober)

voor het buitenland*: € 150,00 per jaar
*afwijkend tarief voor:
Canada: \$ 165, USA: \$ 140

Correspondentieadres Noord-Amerika

Mr. A.M. Berman
3340 Culp Rd. Unit 11
Vineland Stn. ON LOR 2E0
T 905 562 1331
E amberman47@gmail.com

Bezoek ook onze website
www.desaambinder.nl

De redactie behoudt zich het recht voor
ingezonden bijdragen, kerknieuws, berich-
ten en advertenties zonder overleg aan te
passen, in te korten of zonder opgave van
reden niet te plaatsen.

De redactie aanvaardt geen enkele
aansprakelijkheid betreffende de inhoud
van de advertenties en de (recensies van
de) aangekondigde boeken.

EEN LIED IN DE HERBERG

VROUW VELDHOVEN HAD DE HELE DAG IN SPANNING GEZETEN OF KLAAS ZIJN WOORD WEL ZOU HOUDEN EN NIET MEER NAAR DE HERBERG ZOU GAAN. 'IK BEN ER BLIJ OM DAT JE NIET MEER GAAT, KLAAS, MAAR HET IS ERG DAT JE JE VOET ZO ZEER HEBT GEDAAN. WACHT, IK GA EEN LEKKERE KOP KOFFIE ZETTEN. DAAR KNAP JE VAN OP'.

Ze trok de rode pluchen gordijnen dicht en sloot het donker buiten. Snel gooide ze wat hout op de kachel, zodat het vuur achter de glazen ruitjes hoog opvlamde. 'Je moet niet kunnen zeggen dat het in 'De Vliegende Arend' gezelliger is dan hier', zei ze.

'Dat is het ook niet. Ik mis alleen mijn borrel, vrouw. Maar jouw koffie smaakt ook heerlijk.' 'Ik vind het fijn dat u thuis bent, papa', zei Arie. Zijn ogen stonden blij.

'Ja, jongen, ik hoor thuis te zijn', antwoordde zijn vader.

Het duurde een week voordat de molenaar weer goed kon lopen. Al die tijd had hij geen drank geproefd. Zijn vrouw zorgde er wel voor dat het spul niet in huis was. Hij verlangde er wel naar en zocht stiekem in de kasten of er nog een fles stond. Maar hij merkte dat hij toch zonder drank kon. Dat zou hij vroeger nooit geloofd hebben. 'Wanneer kom je weer, Klaas?' vroeger zijn vrienden, toen zijn voet was genezen.

'Ik kom niet meer', antwoordde hij.

'Kom je niet meer?' vroeg Sander, de wagenmaker, verbaasd. 'Waarom niet?' 'Weet je nog van die zaterdagavond, toen die man zo naar werd? Dat heeft me aan het denken gezet. Wij moeten ook sterven, Sander. Ik heb me ook geschaamd toen Hendrik bad... Niet onze stem, maar de stem van een kind werd toen gehoord.'

'Ja, ja', mompelde de smid, 'maar bidden gaat zo gemakkelijk niet.'

'Toch was het onze plicht', antwoordde Klaas.

'Maar een borrel kan toch geen kwaad', vroeg de smid.

'Ik wil niet meer drinken. Geen glaasje meer.'

VERVOLGVERHAAL | GEESJE VOGELAAR-VAN MOURIK - uitg. Gebr. Koster

17

Beste catechisant(e),

Welkom op de catechisatie, het leerhuis. Het leerboek is de Bijbel, het huis de kerk. De catecheet is de ambtsdrager, de catechisant ben jij.

Een dominee vroeg zijn catechisanten: wat is jouw voorrecht boven onkerkelijken? Het antwoord: dat Gods Woord je is toevertrouwd. Jij hebt de Bijbel, je burens misschien niet. Je leert waar je vandaan komt; waar je heen reist. Op catechisatie hoor je over de enige troost in leven en sterven. Van schoolvakken zeg je soms: wat heb je eraan. Van de Bijbel kun je dat nooit zeggen. Gods Woord is onmisbaar. De goede weg wordt gewezen, voor valkuilen (zonden) word je gewaarschuwd. Levenswijsheid in de doolhof van je leven. De lamp voor je voet, een licht op je pad.

Je begrijpt het al, ik wil een goed woordje doen voor de catechisatie. Het vragenboekje helpt je om de preek te begrijpen, om de Bijbel te lezen. Om goede gesprekken met je vriend(inn)en te hebben. 'Wat zegt Gods Woord?' Op huisbezoeken vertellen ouderen mij vaak: ik heb veel gemak van de vragen die we vroeger leerden. Ze gaan heel je leven mee.

Ik denk aan mijn eigen ervaringen. Ik zie nog de ouderling uit Apeldoorn aankomen om de 'brave' jeugd in Arnhem te catechiseren. Bijbel én vragenboekje lagen keurig klaar op een groen tafelkleedje. We maakten het hem soms lastig, maar zijn liefde voor de Bijbel - én ons! - zijn onvergetelijk. Ik wist zeker, hij had iets wat ik miste, dat maakte jaloers. Ik herinner me ook een dominee die tussen de belhamels in ging zitten en zei: 'nu zitten alle boeven bij elkaar'. Je begrijpt, als hij begon ging je vanzelf luisteren.

Fijne herinneringen aan catechisatie. Dat is wat ik jou toewens. Daarvoor zijn wijze catecheten en leergierige catechisanten nodig. En vooral: de grote Leermeester Zélf.

Hartelijke groet en welkom op de catechisatie!

Leestip: Romeinen 3:1-8

P.C. BEEKE, MIDDELBURG

Ds. Labeë over:

Ontmoeting of bemoeienis

Wanneer spreken we van een Godsontmoeting en wanneer noemen we het een Gods-bemoeienis?

Eerste ontmoeting

Terecht veronderstelde de vraagsteller dat het mensen zijn geweest die deze termen hebben bedacht. Gevoelsmatig wil men waarschijnlijk uitdrukken dat het ervaren van Gods bemoeienis in het genadeleven onderscheiden kan worden van een Godsontmoeting. Maar in het Bijbelse spraakgebruik treffen we letterlijk of woordelijk alléén dat laatste woord aan.

Daarbij moet worden opgemerkt dat de Bijbel zowel op positieve wijze als op schrikwekkende wijze spreekt over een Godsontmoeting. We lezen in Jesaja 64 vers 5a: 'Gij ontmoet den vrolijke en die gerechtigheid doet, degenen die Uwer gedenken op Uw wegen'. Daar gaat het om een heerlijke Godsontmoeting! De kanttekening schrijft: 'Te weten met Uw genade en goedertierenheid, en tot hun hulp, gelijk de engelen Jakob ontmoetten' (13a). Maar in het vervolg van de kanttekening staat: 'Op andere plaatsen betekent het een ontmoeting tot schade of kwetsing'. We wijzen op de huiveringwekkende woorden uit Hósea 13 vers 8: 'Ik ontmoette hen als een beer die van jongen beroofd is, en scheurde het slot huns harten; en Ik verslond hen aldaar als een oude leeuw; het wild gedierte des velds verscheurde hen'.

De bedoeling van de vraagsteller bleek uit het schrijven heel duidelijk: mag ik weten van die rijke genade, van de verborgen omgang met de Heere? Er is weleens gezegd dat de eerste ontmoeting in de wedergeboorte plaatsvindt. De Heere neemt het hart van een zondaar volkomen in bezit. Het liefst zeggen we het met de woorden van onze Dordtse vaders (DL, 3/4, par.11): 'Voorts wanneer God dit Zijn welbehagen in de uitverkorenen uitvoert, en de ware bekering in hen werkt, zo is het dat Hij niet alleen het Evangelie hun uiterlijk doet prediken, en hun verstand krachtiglijk door den Heiligen Geest verlicht, opdat zij recht zouden verstaan en onderscheiden die dingen die des Geestes Gods zijn; maar Hij dringt ook in tot de binnenste delen des mensen met de krachtige werking van denzelfden wederbarenden

Geest; Hij opent het hart, dat gesloten is; Hij vermurwt dat hard is; Hij besnijdt dat onbesneden is. In den wil stort Hij nieuwe hoedanigheden en maakt dat die wil, die dood was, levend wordt; die boos was, goed wordt; die niet wilde, nu metterdaad wil; die wederspanning was, gehoorzaam wordt; Hij beweegt en sterkt dien wil alzo, dat hij als een goede boom vruchten van goede werken kan voortbrengen'.

Na dat wondere Godswerk wordt het zielenleven door nieuwe ontmoetingen in stand gehouden. Soms wil de Heere Zijn kinderen ontmoeten in Zijn huis, onder de lees- of preekdienst. Soms in de binnenkamer of in de eenzaamheid, waar hun ziel hongert en dorst naar Gods gemeenschap. Bijzonder zijn ook ontmoetingen die de Heere - in de Zoon van Zijn liefde - somtijds wil schenken onder de bediening van de Heilige Doop of bij het gebruiken van de heilige tekenen en zegelen van Zijn liefde, bij het Heilig Avondmaal. Heerlijke, grote zaak als we met Jakob mogen uitroepen: 'Ik heb God gezien van aangezicht tot aangezicht, en mijn ziel is gered geweest' (Gen. 32:30b).

Nu zal de een eerder spreken van een Godsontmoeting dan de ander, maar kenmerkend voor elke ontmoeting is dat de Heere, in Immanuël, groot wordt en de mens klein. Iedere Godsdaad, elke ontmoeting brengt in het wonder. De Heere is vrij in het openbaren van Zichzelf maar zeker is dat er ontmoetingen zullen zijn, want de ware pelgrims naar Sion zullen geen vreemd God gaan ontmoeten...

Laatste ontmoeting

Ten slotte, het is ook een oud gezegde 'dat de laatste ontmoeting de beste verzekering is'. Het is zo onbevattelijk groot, als het wonder van genade verheerlijkt wordt in een mensenziel. Onuitsprekelijk als de Gezegende van de Vader Zichzelf openbaart aan de ziel. De ziel mag weleens huppelen van zielenvreugd als er een nieuwe ontmoeting mag zijn. In het leven van de Bijbelheiligen lezen we ook dat er soms lange(re) tijd tussen zat. Als het goed is, geeft dat een heilig verlangen naar een nieuwe ontmoeting. Want dat geeft weer zekerheid van de zielenstaat. Dan is de laatste ontmoeting de beste verzekering.

Lezer(es), kent u Godsontmoetingen? En wanneer was nu de laatste?

VRAAG?

Heb jij/hebt u ook een vraag? Mogelijke vragen over onderwerpen binnen de doelstelling van De Saambinder kun jij/kunt u mailen naar ds. B. Labeë of hem per post toezenden (zie colofon). Er volgt -zo mogelijk- altijd een reactie.

Echter alleen als de redactie het waardevol acht voor de lezers, volgt een antwoord op jouw/uw vraag in een nummer van De Saambinder.

Graag wel wat geduld. Er liggen nog tientallen vragen op een reactie te wachten.

